

Dziadek i babcia

„Rycerz Niepokalanej” 610(2007) nr 3, s. 88-89.

Ze święcą trzeba szukać młodych małżeństw z dzieckiem, którzy nie docenialiby dobrodziejstwa dziadków, których opiece można w awaryjnych chwilach powierzyć małe dziecko. Czy jednak troskliwi dziadkowie, mimo całego doświadczenia, jakie zdobyli wychowując własne dzieci, są świadomi odpowiedzialności jaka ciąży na nich oraz błędów, które najczęściej popełniają wobec powierzanych im trosce maluchów. To ważne pytanie może pozostać bez odpowiedzi. Stąd też każda rodzina powinna we własnym zakresie dać na nie odpowiedź i w razie potrzeby skorygować zaistniałe błędy.

Wychowanie – proces ucłowieczania

Wychowanie stanowi istotny proces, odbywający się w zaciszu rodzinnego domu, który ma na celu wprowadzenie młodych członków ludzkiej społeczności w życie społeczne danego kraju i narodu. Wychowanie jest zatem całokształtem działań, mających na celu ukształtowanie w młodym pokoleniu właściwych cech fizycznych, psychicznych, emocjonalnych oraz zdolności intelektualnych, pozwalających egzystować im we współczesnym świecie. Katolickie nauczanie Kościoła uzupełnia tę definicję o aspekt wychowania religijno-moralnego, którego celem jest doprowadzenie do coraz pełniejszego świadczenia wobec otrzymanego daru wiary (por. DWCH, 1).

Wychowanie jest procesem przebiegającym na wielu płaszczyznach i w różnym wieku. Tylko bowiem w ten sposób człowiek może stać się pełnowartościowym obywatelem społeczności, zarówno tej świeckiej, jak i wspólnoty Kościoła.

Rodzina – miejscem wychowania

Ze swej natury miejscem wychowania jest zawsze rodzina. Dzięki zabiegom rodziców, młody człowiek osiąga pełnię wzrostu i rozwoju – pełnię ludzkiego życia (por. KDK, 52).

Podstawowym warunkiem powodzenia misji wychowawczej jest fizyczna i emocjonalna obecność rodziców, którzy nie mogą tego obowiązku zrzucić na innych członków rodziny czy instytucje społeczne. Wychowanie bowiem polega na byciu „z” i „dla” dzieci, z którymi wspólnie poszukuje się rozwiązania problemów. Trwanie w wspólnej miłości rodziców i dzieci jest najwłaściwszym środowiskiem rozwoju i dojrzewania do pełni człowieczeństwa.

Pozostali członkowie rodziny, w tym dziadkowie, mogą sprawować jedynie funkcje pomocniczą. W żaden jednak sposób nie powinni zajmować miejsca rodziców, ani tym bardziej stawać w opozycji do nich.

Tylko rodzina ze swoim ciepłem i miłością jest w stanie zagwarantować młodemu pokoleniu właściwe środowisko dojrzewania i nabierania cech osoby ludzkiej, zdolnej do kierowania swoim życiem dla dobra szeroko pojętej społeczności.

Poziomy wychowania i rola dziadków

Wychowanie jest procesem wielopłaszczyznowym i trwa przez wiele lat. Dzięki temu oddziaływaniu rodziców, mają oni wpływ na kształt osobowości swego dziecka i proces jego dojrzewania na różnych płaszczyznach życia.

Na pierwszym poziomie – biologiczno-popędowym, rodzice wyznaczają kształt osobowości swego dziecka poprzez troskę materialną o jego potrzeby od pierwszych chwil jego przyjścia na świat aż do momentu usamodzielnienia. Szczególną pomocą na tym poziomie troski o dziecko mogą być dziadkowie, którzy wspomagają materialnie młodą rodzinę oraz służą pomocą w bezpośredniej trosce o dziecko, powierzone ich pieczy na czas nieobecności rodziców. Ten pierwszy etap wyzwala w dziecku więź z rodzicami i innymi członkami rodziny, co z kolei wyzwala w nim ogromny potencjał twórczy.

Na poziomie psychiczno-uczuciowym rodzice poprzez naturalną życzliwość i wynikającą z miłości opiekuńczość kształtują psychikę dziecka. W tych zabiegach wychowawczych również niebagatelna rolę odgrywają dziadek i babcia, którzy poprzez przykład własnej bezinteresowności i miłości pomagają rodzicom wykształtować w dziecku postawę zależności „ja – dla was”.

Rodzice w pierwszym rzędzie odpowiadają także za ukształtowanie w dziecku sfery świadomościowo-moralnej. Rodzina zatem sama winna wybierać te wartości, które chce przekazać swemu potomstwu. Rodziców tym procesie dziadkowie winni podporządkować się woli rodziców, którzy w pierwszym rzędzie mają prawo do kształtowania postaw swego dziecka. W rodzinie religijnej dziadkowie mogą stać się pierwszymi katechetami i nauczycielami modlitwy, zarówno tej osobistej, jak i wspólnotowej. Jednak obowiązek wprowadzenia dziecka w życie sakramentalne Kościoła powinien być wyłącznie zarezerwowany rodzicom, którzy wraz z dzieckiem powinni uczestniczyć w co niedzielnej Eucharystii i innych sakramentach (por. FC, 60).

Istotnym elementem rodzinnej edukacji jest przygotowanie do miłości i małżeństwa oraz ukazanie młodemu człowiekowi piękna jego płci i daru seksualności w kontekście płci przeciwnej. Niebagatelną rolę w tej pracy nad młodym pokoleniem mają do spełnienia rodzice, którzy na przykładzie swego życia małżeńskiego, mogą stanowić żywe przykłady miłości i płodności. Rola dziadków w tej materii ogranicza się jedynie do formy pomocniczej i wtórowania rodzicom w ich wołaniu o czystość młodego pokolenia.

Na wszystkich poziomach wychowania i w całej rozciągłości jego trwania, dziadkowie zawsze mogą i powinni stanowić głos doradczy. Spojrzenie obiektywnego obserwatora z boku, wzbogacone o własne doświadczenie, jest cennym drogowskazem dla kierowania procesem wychowawczym młodego pokolenia.

Przed rodzicami i dziadkami Bóg stawia ogromne zadanie, które mogą wykonać tylko w oparciu o prawdziwą miłość, jaka istnieje między nimi. Żadne teorie ani mądre podręczniki nie zastąpią świadectwa kochających się rodziców. Tylko w atmosferze miłości, młode pokolenie może uczyć się, jak kochać i być kochanym.

Błędy wychowawcze dziadków

Niejednokrotnie rodzice powierzając opiece dziadków swoje dzieci, zdają sobie sprawę, że w jakimś sensie pójdzie na marne pewien okres ich trudu wychowawczego. Dziadkowie bowiem w swojej, często niezawinionej naiwności uważają, że miłość polega na całkowitemu poddaniu się woli małego człowieczka i spełnianiu wszystkich jego zachcianek. Stąd wielu dziadków popełnia błędy wychowawcze, które potem rodzice muszą na nowo korygować. Do najczęściej popełnianych należą:

- brak wspólnej linii wychowawczej – dziadkowie winni wiedzieć, czego rodzice zabraniają swoim dzieciom, jakich postaw nie tolerują i jak chcą kształtować

swoje dzieci. Wiedza ta pozwoli im kontynuować, nawet przez tych kilka godzin, gdy dzieci pozostają pod ich opieką, linię wychowawczą rodziców;

- rozpieszczanie dzieci – mądrość biblijna mówi bardzo wyraźnie: „Pieść dziecko, a wprawi cię w osłupienie, baw się nim, a sprawi ci smutek” (Syr 31,9). Miłość polega przede wszystkim na roztropnym dozowaniu czułości, wymagań i karności;
- stawanie w opozycji do rodziców – lekceważenie nakazów i zakazów rodzicielskich przez dziadków stawia rodziców na pozycji z góry przegranej i niweczy ich wysiłki wychowawcze. W dziecku kreuje się bowiem obraz dobrych dziadków i złych rodziców. Podobny skutek odnosi krytyka rodziców wobec dzieci;
- nieporadność wobec pomysłów dziecka – dziadkowie muszą, krocząc po linii wychowawczej rodziców, egzekwować konsekwentnie od dziecka posłuszeństwo i karność. W przeciwnym razie nie zapanują nad nim;
- ingerencja w wychowanie – z *Karty Praw Rodziny* wynikają dla rodziców następujące prawa odnośnie wychowania, których nikt nie ma prawa naruszać ani podważać:
  - prawo do wypełnienia własnej odpowiedzialności w zakresie przekazywania życia i wychowania;
  - prawo do intymności życia małżeńskiego i rodzinnego;
  - prawo do stałości więzi i instytucji małżeńskiej;
  - prawo do wiary i jej obrony;
  - prawo do wychowania dzieci według własnej tradycji i światopoglądu.

Dziadkowie zatem winni uszanować zwyczaje i zasady panujące w rodzinie oraz podporządkować się stylowi wychowania potomstwa, o ile jest on zgodny z zasadami moralnymi i zdrowym rozsądkiem.

Unikanie błędów w relacjach dziadkowie – wnuki wprowadza harmonię w proces wychowawczy, a pomoc dziadków staje się doskonałym uzupełnieniem zabiegów wychowawczych rodziców. Dziadkowie bowiem dzięki swemu doświadczeniu życiowemu, mogą wnieść do młodego pokolenia wiele wartości, które w naszych czasach są często pomijane lub bagatelizowane.

* * *

Rola babci i dziadka w wychowaniu nowych pokoleń odgrywa nie bagatelną rolę. Mądrość życiowe starszego pokolenia, cierpliwość wypracowana przez doświadczenie życiowe i wielka miłość ku wnuczkom, tworzą jedyny w swoim rodzaju klimat, który doskonale wpływa na kształtowanie w młodym człowieku cech osobowości dojrzałej, odpowiedzialnej za swoje czyny i zdolnej do bycia darem dla innych ludzi.